

Martin Haller

Rasy koni

pochodzenie • budowa • cechy

ponad
250
ras
koni i kuców

Przedmowa 6

Jak posługiwać się tą książką 7

Przodkowie konia 9

Konie gorącokrwiste ▶ 34

Konie zimnokrwiste ▶ 154

Konie małe i kuce ▶ 184

Skorowidz nazw 261

Wykaz autorów zdjęć 264

Przedmowa

Temat „konie” w szczególny sposób uświadamia skromnym ludziom granice ich poznania. Mimo wielu lat zajmowania się tymi zwierzętami i wnikliwego studiowania ich historii, wielokrotnie uświadamiałem sobie, jakie luki występują jeszcze w mojej wiedzy. Doświadczalem tego zarówno podczas moich codziennych zajęć z końmi, jak i w studiach teoretycznych. Praca nad tą książką dostarczyła mi wiele radości, nie tylko dlatego, że mogłem dzięki niej uzupełnić swoją wiedzę hipologiczną. Spotkałem również wielu interesujących i uczynnych ludzi, którzy nie tylko wspierali moje działania, ale także zawsze byli gotowi przyjść mi z pomocą, gdy moja wiedza okazywała się niewystarczająca.

Mam nadzieję, że Czytelnicy dzięki tej książce podzielą moją radość ze zdobywania wiadomości na temat różnych ras koni.

Opisanie 276 ras oznaczało dla mnie jednocześnie próbę stworzenia leksykonu – podręcznika

użytecznego dla miłośników koni oraz osób zajmujących się profesjonalnie tymi zwierzętami. Szczególną wdzięczność winienem panu Jasperowi Nissenowi, który zawsze służył mi radą i materiałami źródłowymi; panu Michaelowi Schäferowi, który ochnocho dzielił się ze mną swą wielką wiedzą o historii koni; panu Ewaldowi Welde, który pomógł mi nawiązać wiele cennych kontaktów; fotografom, którzy udostępnili mi swoje doskonałe zdjęcia, a zwłaszcza firmie „Animal Photography” z Londynu (Sally Anne Thompson); pani Barbarze Müller, za jej informacje i inicjatywę; wszystkim nie wymienionym tu z nazwiska osobom, które w jakikolwiek sposób przyczyniły się do powstania tej książki; a także mojej żonie i córkom, które zaakceptowały moją pracę, mimo że mogłem im poświęcać dużo mniej czasu, niż pragnąłem.

Martin Haller

Jak posługiwać się tą książką

Wyjaśnię krótko układ książki. Podział ras, który zastosowałem, nie odpowiada naukowo ujętemu ich pochodzeniu od koni pierwotnych określonego typu ani przypuszczalnemu z nim pokrewieństwu. Musiałem zastosować jasne i łatwiejsze w praktyce kryteria rozróżniania ras. Dlatego przyjąłem tradycyjny podział na trzy duże grupy: koni gorącokrwistych (sportowych), zimnokrwistych (ciężkich koni do pracy) oraz kuców (pony i koni małych). Jako kryterium podziału koni na duże i kuce zastosowałem wysokość w kłębie i graniczną wartość 148 cm. W przypadku ras, których tego rodzaju kwalifikacja nie była jednoznaczna, przyjąłem zasadę większościową. Na przykład kuce Connemara są nieraz wyższe niż 148 cm, ponieważ jednak większość zwierząt tej rasy nie osiąga tego wzrostu, zaliczyłem ją do grupy kuców. Opisy niektórych ras koni znalazły się w określonych rozdziałach niezgodnie z pochodzeniem, ale zgodnie z uproszczonym podziałem według wielkości. System ten pozwala Czytelnikowi znaleźć daną rasę bez konieczności rozważania jej pochodzenia czy przynależności do jakiegoś typu. Określenie „kuc” nadałem także rasie nie w związku z pochodzeniem od kuca pierwotnego typu 1 lub 2, lecz na podstawie średniej wysokości w kłębie.

Jeżeli wskutek szczególnych cech obszaru geograficznego czy panującej tam sytuacji politycznej nie można było ustalić stanu rasy, jej aktualnej nazwy i zasięgu występowania, podawałem informacje zaczerpnięte z literatury fachowej.

Konie gorącokrwiste. Tym określeniem obejmuje się konie o dużej sprawności fizycznej, najczęściej z pewnym udziałem krwi koni angielskich lub orientalnych. Konie gorącokrwiste są użytkowane w sporcie konnym i na wyścigach. Ogólnie można powiedzieć, że każdy koń, którego nie można zaliczyć do grupy koni zimnokrwistych lub kuców, jest gorącokrwisty. Konie pełnej krwi arabskiej (nazywane też

w Polsce folblutami) są hodowaną w czystości krwi rasą gorącokrwistą oznaczaną znakiem xx. Znak oo odpowiada czystej krwi arabskiej, a xxoo – czystej krwi angloarabskiej.

Konie zimnokrwiste. Jest to określenie koni silnych, masywnych, bez udziału lub z małym udziałem krwi koni gorącokrwistych. Konie zimnokrwiste służą przede wszystkim do prac rolniczych i transportowych, a także do celów rekreacyjnych. Są spokojne, masywne i mało ruchliwe. Najczęściej pracują w stepie. Niektóre rasy plasują się na pograniczu koni gorącokrwistych lub kuców, gdyż mają cechy obu tych typów.

Kuce. Są to małe konie, wykazujące zwykle jeszcze cechy swoich dziko żyjących przodków, przede wszystkim żywotność. Jako największy ich wzrost przyjęto 148 cm, ale są wśród nich rasy wyraźnie mniejsze. Kuce są końmi wszechstronnie użytkowymi, a wydajność ich pracy, zważywszy wzrost i masę ciała, jest zdumiewająco wysoka. Większość koni użytkowych poza Europą (w Azji, Rosji, Ameryce Południowej) należy właściwie do grupy kuców. W Europie i Ameryce Północnej koni tych używa się głównie do jazdy dla dzieci i młodzieży.

Określenie konia jako gorąco- i zimnokrwistego nie ma żadnego związku z temperaturą jego ciała, która u wszystkich przedstawicieli gatunku wynosi ok. 38°C, ale określa jego temperament. Kuce szlachetne, gorącokrwiste mają dużą energię i temperament, zimnokrwiste zaś są spokojne i flegmatyczne. Przez **rasę** rozumie się względnie jednorodną populację koni, które swoje główne charakterystyczne cechy przekazują potomstwu w drodze dziedziczenia.

Rasy znajdują się zwykle pod opieką i nadzorem organizacji hodowlanych, a ich hodowla rządzi się określonymi regulami, służącymi zachowaniu typowych cech. Członkowie rasy są przeważnie zapisani w rejestrach hodowlanych (księgach stadnych).

Uformowaniu się rasy mogą sprzyjać także naturalne warunki, np. życie na wyspie. Przykładem takiej rasy naturalnej jest kuc szetlandzki, początkowo występujący tylko na Wyspach Szetlandzkich. Rasą sztucznie wyhodowaną jest np. koń pełnej krwi angielskiej, którego każdy przedstawiciel jest wpisany do księgi stadnej, w Anglii zwanej General Stud Book i prowadzonej przez firmę Weatherby. **Odmiany** to populacje, które odróżniają się jedną lub kilkoma mniej ważnymi, drugorzędnymi cechami od populacji głównej. Wpisuje się je do samodzielnych rejestrów hodowlanych albo do wydzielonej części rejestru głównego. Za wytworzenie odmian mogą być także odpowiedzialne wpływy środowiskowe, bez udziału człowieka. Przykładem formy uzyskanej dzięki hodowli jest kłusak francuski, podczas gdy formą ukształtowaną w sposób naturalny – tarpan.

Jako **typ** określam grupę koni lub ras, które silnie upodobniły się do siebie wskutek wykształcenia pewnej wspólnej cechy, lub są szczególnie przydatne do określonych celów. Typ iberyjskiego konia szlachetnego można na przykład przedstawić następująco: szlachetna głowa z lekko wypukłym profilem, wysoko osadzona, silna szyja, zwiężły tułów, mocne kończyny tylne, bujne owłosienie, wyniosły elegancki ruch, szczególnie przydatny w wyższej szkole jazdy. Rasami odpowiadającymi temu typowi są: andaluzyjska, luzytańska, Sorraia, Altér Real, lipicańska, kladrubska. Koń w typie karosiera to koń silny i elegancki, o wyniosłych chodach, często niedoskonały jako wierzchowiec, za to dobrze nadający się do zaprzęgu. Koń w typie huntera jest przydatny jako wierzchowiec podczas polowań dzięki zdolności do wydajnego i wytrwałego galopu, skoczności, sile fizycznej i odwadze.

Cleveland Bay

► Pokrój

Średniej wielkości koń w typie zaprzęgowym, przydatny zarówno do jazdy wierzchem, jak i do skoków przez przeszkody. Ma dużą, lekko garbonosą głowę o szczególnie łagodnym wyrazie. Szyja długa, wysoko osadzona. Łopatki o budowie nie zawsze najlepszej do użytkowania wierzchowego. Kłęb jest płaski i przechodzi w długi grzbiet, co jest typowe dla tej rasy. Kończyny silne, stosunkowo krótkie. Prawdliwość postawy pozostawia czasem nieco do życzenia, ale ciemno pigmentowane kopyta są doskonałej jakości. Brak szczeroków pięcynowych.

► Historia

Cleveland jest północną częścią hrabstwa Yorkshire. Już w VII wieku opaci z Whitby hodowali konie juczne, doskonałe w tym rejonie. Za panowania Elżbiety I przybyły tu konie orientalne, a później andaluzyjskie z Kordoby; ogiery berberyjskie przybyły drogą

morską z Tangeru, będącego także angielską posiadłością. Ta mieszanina ras i typów stopniowo konsolidowała się, by około roku 1660 utworzyć rasę. Za czasów Jerzego II liczne ogiery tej rasy docierały do stadnin Hanoweru, Oldenburga, Jutlandii, Ameryki, a nawet Rosji. William Scarth Dixon założył w roku 1884 księgę stadną koni Cleveland Bay. Do roku 1960 dotrwała jednak niewielka tylko populacja zwierząt tej rasy. Ze względu na małą liczebność – 200 sztuk – zalicza się ją do ras zwierząt domowych zagrożonych wymarciem. Konie Cleveland Bay są używane na angielskim dworze królewskim obok kilku siwków jako konie powozowe na uroczyste okazje. Królowa uchodzi za zaangażowaną protektorkę tej rasy. Klacze Cleveland sprawdziły się w krzyżowaniach z angielskimi końmi pełnej krwi, dając utalentowane potomstwo z predyspozycjami do skoków.

► Cleveland Bay

Wysokość w kłębie:
162–172 cm

Umaszczenie: gniade, białe odmiany niepożądane, dopuszczalna jedynie niewielka biała gwiazdka na głowie

Rejon hodowli: Anglia (North Yorkshire, Cleveland)

Kuc ałtajski

► Pokrój

Średniej wielkości, elegancki, a zarazem mocny koń typu mongolskiego, przypominający stare konie Kirgizji. Głowa dość ciężka, duża, z małymi oczami. Szyja krótka, prosta. Kłęb słabo uwydatniony. Grzbiet długi, mocny. Zad ścięty. Klatka piersiowa względnie głęboka i szeroka. Łopatka stroma. Kończyny krótkie, silne i wytrzymałe, o twardych, zdrowych kopytach. Szczotki pięcinowe małe. Akcja w szybszych chodach niezadowolająca, doskonały jest natomiast stęp. Rasę tę cechuje pewność chodów, wytrzymałość i małe wymagania bytowe. Dostarcza ona głównie koni jucznych.

► Historia

Wrangel wywodzi kuce ałtajskie od koni, na których w XVII wieku przywędrowali Kałmucy, i wskazuje na ich podobieństwo do starej odmiany koni kirgiskich. Dzisiaj ten twardy

kuc jest niezbędnym towarzyszem żyjących tu ludzi. Niezwykle srogie zimy i marna wegetacja sprawiły, że żyjące tu konie są mało wymagające pod względem warunków utrzymania i żywienia. Zapewne w Ałtaju zawsze przykładano mniejszą wagę do cech wierzchowych i pociągowych niż jucznych. Kuce ałtajskie mogą dźwigać na grzbiecie ciężar do 150 kg, także na zaśnieżonych szlakach i mimo skromnego żywienia. Utrzymuje się je półdziko, w tabunach. Zimą żywią się wygrzebanymi spod śniegu mchami i porostami. W obrębie rasy istnieją obecnie dwa typy: jeden nieco mniejszy, lecz mocniejszy, i drugi bardziej szlachetny, większy, wyhodowany z dolewem krwi koni wierzchowych.

► Kuc ałtajski

Wysokość w kłębie:

135–140 cm

Umaszczenie: głównie kasztanowate, siwe, gniade i bułane

Rejon hodowli:

hodowla tabunowa w górach Ałtaju (Rosja)

Pełna prezentacja wszystkich ras

Doskonała encyklopedia dla miłośników koni, amatorów jazdy konnej, hodowców.

Jeśli:

- kochasz konie, to poznasz najpiękniejsze zwierzęta świata, dowiesz się więcej o ich naturze, charakterze i możliwościach,
- chcesz kupić konia, na pewno wybierzesz najlepszą rasę dla siebie,
- interesujesz się zwierzętami, znajdziesz mnóstwo nowinek i ciekawostek.

RASY KONI to:

- piękne zdjęcia 280 ras koni i kuców,
- pełne opisy ras, informacje o pochodzeniu, budowie, cechach,
- łatwe wyszukiwanie.

SKLEP Księgarnia internetowa LAS KSIĄŻEK www.laskiazek.pl	 Oficina Wydawnicza	 Zamówienia telefoniczne: 22 564 08 00	Cena: 39 zł ISBN 978-83-7763-335-9
		 Zamówienia faksem: 22 564 08 03	 9 788377 633359